

18.03.2021

Lobistidega suhtlemise hea tava

[Lobistidega suhtlemise hea tava ametiisikutele](#) [1]

[Lobistidega kohtumiste andmed](#) [2] ja [Korruptsioonivaba Festi analüüs](#) [3]

Miks hea tava?

Valitsus kiitis 18.03.2021 heaks [lobistidega suhtlemise hea tava](#) [4]. Nagu nimi ütleb, on tegemist hea tavaga, millega kujundatakse kultuuri ning luuakse eeskuju. Tava rikkumise eest ei ole sanktsioone ette nähtud, küll aga seab juhis vastutuse asutuse juhile tagada tava rakendamise ning järelevõlve meetmete toimimise oma asutuses.

Lobistidega suhtlemise hea tava (edaspidi ka hea tava või lobijuhis) eesmärgiks on suurendada poliitikaotsuste läbipaistvust ning arusaadavust. Huvirühmade arvamuse kuulamine ning nendega arvestamine, st lobi on oodatud ning normaalne demokraatliku protsessi osa, samas peab see toimuma avalikult ning võrdsetel alustel kõigile osapooltele.

Kellele hea tava?

Hea tava on suunatud ministeeriumi juhtkonna liikmetele (minister, kantsler, asekanclerid ja ministri poliitilised nõunikud), riigisekretärile ning teiste valitsusasutuste juhtidele ja nende asetäitjatele. Ka ministrite poliitilise nõunike käsitletakse hea tava tähenduses juhtkonna liikmena.

Hea tava ei reguleeri riigikogu liikmete või kohalike omavalitsuste ametiisikute suhtlust lobistidega. Riigikogu liikmetele saab sellise normistiku luua riigikogu eestvedamisel. Hetkel kehtivad parlamendile korruptsioonivastase erikomisjoni poolsed [soovitused riigikogu liikmetele huvirühmadega suhtlemiseks](#) [5] – seal on näiteks soovitus protokollida kohtumised huvirühmadega.

Rakendamine toimub järk-järgulisena - peale mõningase praktika tekkimist saab juhiseid vajadusel laiendada teistele ametiisikutele. See võimaldab avalikustamist paindlikumalt sisse töötada ning süsteemi kohandada vastavalt esile kerkinud küsimustele.

Mõisted Lobitöö

Lobitöö on suhtlus valitsuse liikmega, ministeeriumi või mõne teise valitsusasutuse juhtkonna liikmega, mille eesmärgiks on mõjutada valitsuse otsuste tegemist. Lobitööga soovitakse mõjutada poliitikaotsust. Mõjutamine tähendab näiteks millegi toetamist, muutmissettepaneku tegemist, millelegi vastu olemist vms. Selleks, et kohtumist käsitleda lobitööna ning seda avalikustada, peavad esinema kõik kolm heas tavas esitatud tunnust: 1) lobisti otsene või kaudne; 2) struktureeritud ja organiseeritud suhtlus ametiisikutega; 3) et mõjutada poliitikaotsuseid ning kaitsta oma/esindatava huve.

Poliitikaotsus

Poliitikaotsused on otsused ja kohustused, mis mõjutavad valitsuse seisukohti. Hea tava tähenduses on poliitikaotsus laiem otsustus, mis mõjutab seadusloomet, strateegilist planeerimist ning toetussuundasid ja toetusi. Poliitikaotsus on näiteks seaduse, programmi või strateegia koostamine või muutmine, toetuse määramine või rahastamine. Lobitöö ei ole jutuajamine, kus räägitakse poliitikest, eelnõudest, toetustest, aga lobistil puudub selge soov otsust mõjutada.

Näiteks ei ole poliitikaotsus see, kui kodanikule antakse seaduse alusel sotsiaaltoetus.

Hanketingimuste mõjutamine võib olla lobitöö, aga hanketegevus (sh küsimustele vastamine protsessis) ise enam mitte.

Lobist

Lobist võib olla nii füüsiline kui juriidiline isik (ettevõtte, asutus, ühendus) kui ka füüsilisest isikust ettevõtja. Lobist tegeleb huvikaitses kas tasu eest või ilma. Pole vahet, kas lobist esindab ärihuve või maailmavaatelisi seisukohti – lobistidega suhtlemise hea tava mõistes on tegemist lobistiga ka siis, kui huvikaitsja esindab ka ühiskondlikke „üllaid“ vaateid.

Millist laadi kohtumised tuleks avalikustada?

1. Mida tähendab, et avalikustada tuleb vaid ametlikud kohtumised? See tähendab, et kohtumine peab olema lobisti ja ametiisiku vahel eelnevalt kokku lepitud, üldjuhul kajastuma ka kalendris ning toimuma lobisti ja ametiisiku ametitegevuse raames. Sõprade ja tuttavatega kohtumisi, juhuslikke kohtumisi jms registreerima ei pea. Hea tava mõte on tuua läbipaistvust kohtumistesse, millega mõjutatakse poliitikaotsuseid. Ametiisikutel tuleb hoiduda olukorrast, kus lobikohtumine korraldatakse teadlikult väljaspool ametitegevust, et vältida avalikustamise kohustust - nii minnakse vastuollu hea tava mõttega. Sellised kohtumised tuleks kokku leppida ametlikult ning need avalikustada. Vt ka/viide küs 3

2. Kas tuleks avalikustada kohtumised, kui ametiisiku poole pöördub lobist, kes soovib teada saada valitsuse plaanidest, aga samas ettepanekuid poliitikaotsuste mõjutamiseks ei tee? Ei. Avalikustada tuleks sellised kohtumised, mille eesmärgiks on teadlik poliitikaotsuste mõjutamine.

3. Kas tuleks avalikustada juhuslik kohtumine, mille käigus ametiisikut lobistatakse, ent mis on eelnevalt kokku leppimata?

Avalikustada tuleb need kohtumised, mis on ette planeeritud ning mille eesmärk on mõjutada poliitikaotsust. Avalikustada tuleb kindlasti ametitegevuse raames toimuvad etteplaneeritud kohtumised.

Juhuslikke kohtumisi, mis ei ole ette planeeritud, avalikustada ei tule. Samas tuleb jälgida, milline on lobisti huvi - lobitöö on lobisti otsene või kaudne struktureeritud ja organiseeritud suhtlus ametiisikutega, et mõjutada poliitikaotsust. Nii näiteks juhuslikku „kokku pörkamist“ tänaval avalikustama ei pea. Samas ei ole keelatud ametiisikul ka sellistest kohtumistest teada anda. Näiteks kui toimub varem kokku leppimata kohtumine lobistiga ja see on oma sisult vastav sellistele kohtumistele, mida tuleks registreerida, siis võiks ka sellise spontaanse kohtumise avalikustada. Kahtluse puhul on alati mõistlik avalikustada pigem rohkem. Vältida tuleks olukorda, kus nn juhusliku kohtumise nime all, et vältida avalikustamise kohustust, toimub lobistamine - lähtuda tuleb hea tava sisust ja eesmärgist. Vt ka/viide küs 1.

4. Kas tuleks avalikustada kohtumised, kus püütakse mõjutada toetuse andmist mõnele ettevõtlussektorile või huvirühmale vms?

Jah. Kui lobisti eesmärgiks on mõjutada poliitikaotsuseid, sh toetuse andmist või toetuse saamise kriteeriumide kujunemist mõnele ettevõttele, tegevusalale, sektorile, siis tuleks sellest teavitada. Vt ka viide/poliitikaotsus.

5. Kas tuleks avalikustada kohtumised, mis toimuvad seoses riigihangetega?

Üldjuhul ei, samas kuigi riigihangete alase suhtluse avalikustamine ei ole käesoleva tava siht, siis on soovitatav ikkagi avalikustada lobitegevus, mis puudutab kohtumisi, millest pole avalikkusel võimalik näiteks riigihangete registri kaudu või muul moel teada saada. Seega tuleks avalikustada lobi, mille eesmärgiks on riigihangete tingimuste kujunemine, kus lobistil on huvi kindlate tingimuste seadmiseks. Samuti tuleb järgida riigihangete seaduse sätteid, mille kohaselt on hankijal näiteks avatud hankemenetluses keelatud pidada läbirääkimisi (§ 52 lg 4) jne.

6. Kas lobistiga kohtumise avalikustamisel on määrav, kes kohtumise kokku kutsub?

Ei, see ei ole oluline. Ka ametiisiku poolt kohtumise korraldamine, kui sellel toimub lobitegevus, tuleb avalikustada.

7. Kas eelnõu või strateegia koostamiseks töörühma kohtumised tuleks avalikustada?

Ei - sellised kohtumised on soovitatav kajastada eelnõude seletuskirjas (huvirühmad, kaasatud). Kui eelnõu ettevalmistamise käigus toimub kohtumine kahepoolselt vaid lobistiga, tuleb kohtumine avalikustada. Lobistidega suhtlemise hea tava eesmärk on suurendada läbipaistvust ennekõike selliste kohtumiste kohta, mille kohta täna ei teata. Selle näiteks ongi kahepoolsed kohtumised,

millest pole teadlikud teised huvirühmad ning millega on kursis vaid vähesed. Kohtumise avalikustamine annab võimaluse ka teistele lobistidele eelnõu kujunemises kaasa rääkida.

8. Kas tuleks teavitada infopäevast, mis toimub eelnõu või strateegia ettevalmistamise käigus, et anda teada ja saada tagasisidet ministeeriumi plaanide kohta?

Ei, kuna kohtumise eesmärk on info jagamine, võrgustikutöö ja üldine tagasiside saamine (ja kaasamine). Kohtumise puhul tuleks jälgida ka seda, et kui kohtumise käigus esitab lobist ettevalmistatud ettepanekuid valitsuse otsuste muutmiseks, nt eelnõu algatamiseks, tuleks selline kohtumine siiski avalikustada. Viimane on eriti põhjendatud kohtumise puhul, millel arutletud teema kohta võib olla oluliselt erinevaid arvamusi ja kui kutsutud on vaid ühe sektori esindajad, samas puudu on teine pool.

9. Kas kohtumised ekspertidega tuleks avalikustada?

Üldjuhul mitte. Reeglina saab ja tuleks eristada lobiste ja eksperte. Ekspert, kes väljendab spetsialisti teadmisi mingis valdkonnas, ei pruugi olla lobist ning kohtumist temaga ei tuleks sel juhul avalikustada. Näiteks kui toimub kohtumine teadlasega, kes tutvustab oma uuringut vms, siis sellist kohtumist avalikustama ei pea.

10. Kas tuleks avalikustada ametlik lõunasöök, kuhu ametiisik kutsutakse selleks, et rääkida eelnõust või toetusest?

Jah, tuleks. Kohtumine on ametlik ning selle eesmärk on mõjutada poliitikaotsuse kujunemist – sel juhul on tegemist organiseeritud lobitööga. Ka juhul, kui ametiisik kutsutakse õhtusöögile, et rääkida näiteks majanduskeskkonnast, kuid koha peal räägitakse vajadusest muuta konkreetset seadust, tuleks kohtumine avalikustada.

11. Mida tähendab, et ei ole vaja teavitada osalemisest avalikul üritusel, kui info ürituse kohta on juba avalikkusele kättesaadav?

Näiteks osaleb ametiisik rahvusvahelisel konverentsil või seaduseelnõud puudutaval seminaril, kus osalevad ka lobistid – sellisel juhul ametiisik sellisest üritusest eraldi teada ei anna. Samuti võib selliseks avalikuks ürituseks olla poliitikaotsuste (seaduse, programmi, strateegia vms) väljatöötamiseks kokku kutsutud ajurünnak, seminar, töötuba, arutelu jms Vt ka/viide küs 7 ja 8.

12. Kas avalikustada tuleks ka selline kohtumine, mille kohta asutus on juba nädala eelinfo avalikkusele andnud?

Jah, kui näiteks kui ministeeriumi eelinfos on kirjas, et minister kohtub erialaliiduga, et kuulda nende seisukohti seaduse muutmise vajaduse või toetusmeetmete kohta, siis peaks kohtumine kajastuma ka veebilehel. Eelinfos kajastumine ei pruugi tähendada, et tegemist on avaliku üritusega – viimasel juhul teavitust ei tule teha. Vt ka/viide küs 11.

13. Kas tuleks avalikustada vastuvõtt avaliku konverentsi raames, kuhu ametiisik on kutsutud ning kus juhusliku vestluse käigus lobist hakkab veenma ametiisikut, millised eelnõu muudatused on vajalikud?

Rangelt võttes ei tuleks, kuna vastavalt lobijuhisele ei pea ametiisik teavitama osalemisest avalikel üritustel, kui info selle kohta on juba avalikkusele kättesaadav. Samuti on vastuvõtt juhuslik, planeerimata ning mitteametlik, millest ei tule teada anda. Kui aga pidada silmas lobistidega suhtlemise hea tava mõtet suurendada läbipaistvust ennekõike selliste kohtumiste kohta, mille kohta täna ei teata ning mis mõjutavad lõplikke otsuseid, ning eeldusel, et see kohtumine mõjutab tegelikult eelnõu sisu, siis oleks juhise mõttega kooskõlas kohtumine avalikustada. Lobijuhis näeb ette miinimumi, rohkem avalikustada ei keelata, järgides seadustes ettenähtud andmekaitse ning salastatud info kohta käivad reegleid. Vt ka/viide küs 1 ja küs 3.

14. Kas tuleks avalikustada juhuslik kohtumine spordisaalis, golfväljakul, praamil, looduses, kus muuhulgas tehakse juttu ka strateegiast vms?

Ei, kuna tegemist on mitteametliku juhusliku kohtumisega, mille eesmärk pole mõjutamine. Samas kui lobisti eesmärk on kindel suunatud lobi ning ta soovib teadlikult teha kohtumise „juhuslikult“, et vältida ametlikku kohtumist ja sellega kaasnevat avalikustamist, siis läheks mitteavalikustamine vastuollu lobijuhise mõttega ning sellisel juhul toetaks läbipaistvust kohtumise avalikustamine. Vt ka viide/küs 1, 3.

15. Eestit külastab välisdelegatsioon, mille raames toimub õhtusöök ning kuhu kuuluvad lisaks diplomaatidele ka välisriigi ettevõtjad, kes teevad lobi Eestis turule tuleku regulatsiooni muutmiseks. Kas kohtumine tuleks avalikustada?

Jah, tuleks. Lobijuhis ei kohusta avalikustama kohtumisi diplomaatidega, aga delegatsiooni hulgas on ettevõtjad, kes soovivad mõjutada poliitikaotsuseid ning see on osa nende teadlikult struktureeritud lobist.

16. Kas tuleks avalikustada telefonikõne, mis toimub ametliku lobikohtumise järgselt asjaolude täpsustamiseks?

Ei. Üldjuhul planeerimata telefonikõnesid avalikustada ei tuleks ning see kehtib ka antud juhul, eriti kuna toimunud lobikohtumise kohta on juba info avalikustatud. Kokkuvõttes planeerimata telefonisuhtlust ning e-kirja või sõnumivahetuse teel toimuvat suhtlust avalikustama ei pea. Küll aga tuleb avalikustada ametlik planeeritud kohtumine sõltumata sellest, kas see toimus telefonikonverentsina või mõnel kommunikatsiooniplatvormil (Zoom, Teams, Meet, Skype vms). Siiski tuleb alati silmas pidada lobijuhise eesmärki, milleks on suurem läbipaistvus ning avalikustada võib rohkem, kui lobijuhis nõuab.

17. Kas e-kiri ametiisikule tuleks avalikustada?

Ei. E-kirjavahetus, kui see puudutab poliitikaotsust, nt ettepanek seadusemuudatuseks, tuleks registreerida asutuse dokumendihaldussüsteemis.

Kellega kohtumised tuleb avalikustada? 18. Kas avalikustada tuleb kohtumised kõigiga, kes on mainitud hea tava lobistide näitlikus nimekirjas?

Heas tavas on antud näitlik nimekiri võimalikest lobistidest: advokaadid, konsultandid, avalikkussuhete spetsialistid, kaubandus- ja tööstuskojad, eriala- ja ettevõtete liidud, ametiühingud, vaba- ja huvikaitseühendused, teised avalikku elu mõjutavaid huvisid esindavad organisatsioonid, ühendused ja isikud.

Kohtumise avalikustamise üle otsustamisel ei piisa pelgalt näitlikus tegevusalade nimekirjas olemisest ning vastupidi – kui isik on nimekirjas, siis ei tähenda, et iga kohtumine temaga on automaatselt lobikohtumine. Alati tuleb hinnata, milline on kohtumise eesmärk ning ka seda, kas kohtumine on ette planeeritud või juhuslik, kas kohtumine on juba muul moel avalikustatud nt eelnõu seletuskirjas vms. Topelt avalikustama ei pea, juhuslikke kohtumisi avalikustama ei pea.

19. Kas lobistina tuleb käsitada ka organisatsioon või isikuid, kelle lobitöö ei seondu ärilise tegevusega (nt loomakaitseorganisatsioonid või muud nn ühiskonna hüvanguks loodud ühingud)?
Jah. Lobistiks on füüsiline või juriidiline isik, kes tegeleb lobitöö raames ka mõne ühiskonnagrupi huvide või üldise hüve eest seismisega.

20. Kas tuleks avalikustada kohtumine riigihanke võitjaga või lepingupartneriga, kes soovib arutada lepingu täitmise seadust?

Ei, kuna tegemist ei ole lobitegevusega, vaid lepingu täitmist või muutmist puudutava küsimusega, näiteks selle muudatustega, mis fikseeritakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis riigihangete seaduses (vt § 123) ette nähtud raamistikus. Riigihangete kohta vaata ka [siit](#) [6]. Lisaks vt/viide küs 5.

21. Kas avalikustada tuleks kohtumine teadlasega või eksperdiga, keda kutsutakse ministeeriumit oma valdkonnas konsulteerima?

Ei, sellisel juhul ei ole tegemist lobitööga. Kui ekspert pole töörühma raames, vaid kahepoolne, siis sõlmitakse konsultatsiooniks reeglina leping, millest jääb ka kirjalik jälg. Kui eksperdi eesmärgiks on lobi, tuleb kohtumine avalikustada. Lisaks vt/viide küs 9.

22. Kas kohtumised omavalitsuste liitudega tuleks avalikustada?

Ei. Kuigi omavalitsuste liidud esindavad oma liikmete huve ning soovivad mõjutada poliitikaotsuseid (ning on sellega lobistid), siis ei tule avalikustada suhtlemist kohalike omavalitsuse esindajatega, sh kohtumisi omavalitsuse liitude esindajatega, kui nad esindavad omavalitsuste seisukohti.

23. Kas tuleks avalikustada avaliku sektori sees toimuv huvikaitse (nt ameti pöördumine ministeeriumi poole)?

Ei, lobijuhis ei laiene riigi täidesaatva võimu sisesele huvikaitsele, näiteks positsioone eelarve läbirääkimistel või ettepanekuid regulatsiooni muutmiseks (üldjuhul sisalduvad viimased eelnõude seletuskirjades).

24. Kas kohtumine põhiseadusliku institutsiooni esindajaga tuleks avalikustada?

Ei, põhiseadusliku institutsiooni esindajat (Vabariigi Presidendi kantselei, õiguskantsler, kohtud, riigikogu, riigikontroll, Eesti Pank) ei käsitata lobistina ning nendega kohtumisi ei tule avalikustada.

25. Kas tuleb avalikustada kohtumine riigikogu või volikogu liikmega, kes lobistab kindla huvirühma toetuseks?

Ei, riigikogu või volikogu liikmega kohtumisi ei ole vaja avalikustada. Hea tava kontekstis ei loeta lobitööks riigi täidesaatva võimu esindajate omavahelist suhtlemist, suhtlemist riigikogu liikmetega või kohalike omavalitsuse esindajatega. Samas kui volikogu või riigikogu liige esindab kohtumisel ärihuve (ta ei tegutse riigikogu või volikogu liikmena), siis tuleks kohtumine avalikustada – sel juhul ei ole ta niivõrd omavalitsuse või rahvaesindaja, kuivõrd lobist mõne äriühingu huvides.

26. Kas tuleb avalikustada kohtumine erakonna liikmega?

Lobistina ei käsitata erakondi oma tööülesannete raames, mis tähendab, et kui erakonna liige kohtub ministriga küsimustes, mis puudutavad valitsuse poliitikat, siis selliseid kohtumisi ei tule avalikustada. Kui erakonna liige tegutseb väljaspool oma nn tavapärast tööülesannet ja erakonnapoliitikat, näiteks esindab mõne erakonna toetava ettevõtte ärihuve, tuleks selline kohtumine avalikustada.

27. Kas tuleb avalikustada kohtumine asutuse strateegilise partneriga?

Strateegilise partneriga kohtumisi ei tule avalikustada, kui partnerlus on sõlmitud lepinguga ning kohtumine toimub lepingu elluviimise raames. Kui strateegiline partner tegutseb väljapool lepingut ning soovib mõjutada poliitikaotsust, tuleks ka temaga kohtumine avalikustada.

28. Kas tuleb avalikustada kohtumine kodanikuga, kes pöördub ministri poole isiklikus küsimuses ja mitte ärihuvides?

Ei, kui kodanik ei tegele oma ärihuvide kaitsmisega või poliitikaotsuse mõjutamisega, siis ei tule kohtumist avalikustada.

29. Kas kohtumised riigiettevõtete ja riigi sihtasutuste esindajatega tuleb avalikustada?

Teiste valitsusasutustega samaväärselt käsitatakse valitsemisala raames ka valitsetavaid äriühinguid ja sihtasutusi. See tähendab, kui riigi äriühingu juhatus, nõukogu ja töötajad suhtlevad oma valitsemisala ametiisikutega, nt aktsiaid valitseva ministeeriumiga (nt Eesti Energia RaM-ga) või asutajaga (PERH SoM-ga) või valdkonna muu valitsusasutusega (haigla Terviseametiga), siis ei tule sellist kohtumist avalikustada. Peaministrit käsitatakse üldjuhul samaväärselt valitseva ministriga ehk tema kohtumisi riigi äriühingute ja sihtasutuste esindajatega ei pea avalikustama. Kui riigi äriühingu liikmed suhtlevad mõne teise valitsusasutuse juhiga, et mõjutada poliitikaotsust, on tegemist lobitööga ning see tuleks avalikustada. Alati tuleb ennekõike vaadata kohtumise eesmärki – kui kohtumise eesmärk on poliitikaotsuse mõjutamine, võib kohtumise avalikustada ka nn valitseva ministeeriumiga.

Eraõiguslikud juriidilised isikud ning füüsilisest isikust ettevõtjad on käsitletavad lobistidena.

30. Kas tuleks avalikustada kohtumised avalik-õiguslike institutsioonide esindajatega?

Eelkõige tuleb lähtuda kohtumise sisust ning kui tegemist on lobikohtumisega, tuleb see avalikustada.

Avalik-õiguslikud juriidilised isikud saab laias laastus jagada hea tava mõttes kahte gruppi.

Esiteks need, kes täidavad oma olemuselt avalikke ülesandeid, näiteks teevad järelevalvet, viivad ellu riigikaitset või aitavad muul moel kaasa Eesti riigi ülesannete täitmisele. Näiteks Finantsinspektsiooni ülesandeks on pangandusjärelevalve, Haigekassal ravi rahastamine jms, mis on tavapärane avaliku võimu sisene poliitika kujundamine. Haigekassa nõukogu liikmed on vastavalt

seadusele tervishoiu korraldamise valdkonna eest vastutav minister ja riigi eelarvepoliitika valdkonna eest vastutav minister, seega tervishoiu korraldamise eest vastutav minister ei avalda kohtumist iseendaga või teiste ametiisikutega. Selliseid avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid käsitletakse hea tava mõttes sarnaselt täidesaatva võimu asutustega ning nendega kohtumisi ei tule üldjuhul avalikustada. Nendeks on Haigekassa, Töötukassa, Kultuurkapital, Finantsinspektsioon, Kaitseliit, Rahvusraamatukogu, Tagatisfond, üldjuhul ka Rahvusringhääling, Rahvusoper Estonia. Sealjuures tuleb jälgida ka võrdse kohtlemise põhimõtet: näiteks kui kohtutakse erinevate teatritega, siis tuleb vastav kohtumine avalikustada teatri juriidilisest vormist (kas SA, avalik-õiguslik, omavalitusele kuuluv või eraõiguslik) sõltumata.

Teise grupi avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid moodustavad need, kelle tegevuse eesmärk on kirjum ning kes sageli esindavad lisaks avalikule huvile ka oma spetsiifilist valdkonna ja/või liikmete huvisid (näiteks huvi suurendada välistudengite arvu) ning nendega kohtumised tuleks reeglina avalikustada. Samas ka selliste puhul tuleb järelevalve teostaja ulatuses neid lugeda samaväärseks teiste valitsemisala asutustega ning sellisel juhul nendega kohtumisi ei pea avalikustama. Sellised avalik-õiguslikud juriidilised isikud on Teaduste Akadeemia, Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituut, ülikoolid, Audiitorkogu, Advokatuur, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Notarite Koda, Patendivolinike Koda.

31. Kas tuleks avalikustada kohtumine valitsusasutuses moodustatud ametiühinguga vms, näiteks politsei- ja piirivalveameti juhtkonna kohtumine politsei naisteühendusega või vanglateenistuse juhi kohtumine vanglate ametiühinguga?

Lobijuhis ei reguleeri nõu maja sees toimuvat lobitegevust – näiteks valitsusasutuse ametiühingu kohtumine asutuse juhiga ei kuulu avalikustamisele, küll aga tuleks lobijuhise tingimustele vastates (nt soovitakse mõjutada poliitikaotsust) avalikustada valitsusasutuse ametiühingu kohtumine oma haldusala ministriga. Samas kui ametiühing tahab arutada asutuse sisemist töökorraldust, tutvustada oma tööd vms, siis sellist kohtumist avalikustama ei pea. Lobistina ei käsitata ametiisikuid ning avalikke teenustujaid oma tööülesannete raames. Kindlasti tuleb avalikustada ministeeriumi juhtkonna kohtumine ametiühingutega, kui need on moodustatud äriettevõtetes.

32. Kas tuleks avalikustada kohtumine valitsusasutusega samas tegevusvaldkonnas toimetava vabatahtlike liiduga (nt päästeamet vabatahtlike pritsumeeste ühinguga)?

Jah, kui kohtumise sisuks on lobitegevus ning eesmärgiks on mõjutada seadusemuudatust, toetuse saamist vms. Avalikustada ei tuleks igapäevatöö korraldamist jms puudutavaid kohtumisi.

33. Kas tuleks avalikustada ametiisiku kohtumine advokaadiga ja vabakutsete esindajatega?

Kohumised advokaadi ja vabakutsete esindajaga tuleks avalikustada, kui ta esindab näiteks kliendi huve poliitikaotsuse mõjutamiseks või kui ta teeb kohtumisel ametiisikuga ettepaneku eelnõu vms muutmiseks. Viide/vt ka küs 9 & 21.

Avalikustatavad andmed 34. Kelle kohustus on avalikustada kohtumised?

Ametiisikute enda. Asutuse juht peab tagama hea tava rakendamise (looma võimaluse avalikustamiseks) ning järelevalvemeetmete toimimise oma ametiasutuses. See tähendab kellelegi (nt korruptsioonivastane kontakt, siseaudiitor) kohustuse panemist tõsta töötajate teadlikkust hea tava sisust, jälgida kohustuste täitmist näiteks läbi nõustamise, järelevalve jne.

35. Kui kohtumisel osalevad nii lobist kui tema esindatav, siis kumma nimi tuleks avalikustada?

Juhis soovib avalikustada kas lobisti või tema esindatava nime, samas võib avalikustada mõlemad nimed. Eelistatud on avalikustada esindatava nimi ning vajadusel lobistilt ka küsida, kelle huvides ta tegutseb.

36. Kas avalikustada tuleks füüsilise või juriidilise isiku (ettevõtte, ühing jne) nimi?

Juhise järgi tuleb avalikustada nii juriidilise kui füüsilise isiku nimi. Reeglina toimub lobism juriidilise isiku huvides (v.a. FIE), mistap on oluline juriidilise isiku nime avalikustamine. Pelgalt füüsilise isiku nime avalikustamine ei anna piisavat infot, näiteks kasvõi juhul, kui inimene on aktiivne mitmes organisatsioonis (ettevõtja, poliitik, esindusorgansatsiooni liige, vabatahtlik). Kui füüsiline isik lobistab mõne organisatsiooni huvides ning ta teeb seda ilma juriidilist vormi omamata, tuleb

avalikustada inimese ees- ja perekonnanimi.

37. Kui sageli toimub kohtumiste avalikustamine?

Lobistidega suhtlemise hea tava ametiisikutele rakendub alates 01.05.2021 ning esimene avalikustamise kohustus järgneb 30.06.2021. Edaspidi avalikustatakse info kohtumiste kohta (kohtumise teema, lobisti või tema esindatava nimi ja organisatsioon, ametiisiku nimi, kohtumise kuupäev) asutuste veebilehel kord kvartalis (31.03; 30.06; 30.09; 31.12), aga võib ka tihemini, kui nii on asutuses kokku lepitud.

38. Kui kaua on info kohtumiste kohta veebis üleval?

Teave kohtumiste kohta avaldatakse veebilehel kuni vajaduse möödumiseni ehk kuni asjassepuutuva eelnõu, otsuse vms vastuvõtmiseni. Muul juhul on üldine reegel, et info kustutatakse avalikust veebist viie aasta möödudes selle üles panekust. Ametiisik vastutab ise selle eest, et teave saaks kustutatud. Teema aktuaalsus ei pruugi kaduda ametiisiku lahkumisega ning kui ametiisik töölt lahku, tuleb asutusel avalikustatud kohtumiste info teatava regulaarsusega üle vaadata ning vajadusel see kustutada. Näiteks võib vajadus kaduda ka sel juhul, kui kolme aasta jooksul pole eelnõu menetlemises mingeid muutusi ning vastav minister on ametist lahkunud.

39. Kas kohtumisi saab avalikustada ka tagantjärgi?

Jah. Kui ametiisikule meenub kohtumine või tema tähelepanu juhitakse kohtumisele, millel ta küll osales, aga veebis ei ole avaldatud, siis on võimalik lisada info veebi ka tagasiulatuvalt.

40. Kui kohtumisel osaleb mitu erialaliidu esindajat, siis kas avalikustada tuleks kõikide nimed?

Ei, avalikustada tuleks vaid erialaliidu nimi ning avalikustamisel tuleks eelistada juriidilise isiku nime avaldamist füüsilisele.

41. Kui lobistiga kohtumisel osaleb mitu ametiisikut samast asutusest, siis kas piisab ühest teavitusest?

Jah, piisab ühest teavitusest ning siis märgitakse veebis kõigi ametiisikute nimed, kes kohtumisel osalesid. Kui ametiisikutega toimuvad kohtumised eri aegadel, siis avalikustatakse need kui erinevad kohtumised.

42. Kui lobistiga kohtumisel osaleb mitu ametiisikust erinevatest asutustest, siis kas kohtumise peavad avalikustama kõik erinevate asutuste ametiisikud?

Jah, siis avalikustavad kõik eri asutustes töötavad ametiisikud oma kohtumise lobistiga. Teiste asutuste ametiisikute nimesid ei pea lisama.

43. Kas avalikustada tuleb kõik kohtumised sama teema raames ühe lobistiga?

Kui kohtumine puudutab sama teemat, siis tuleks üles märkida kõik kohtumised lobistiga.

44. Kui lobistiga kohtumisel osaleb ka teenistuja, kes ei ole lobistidega suhtlemise hea tava sihtrühm, siis kas tema nimi tuleks ka avalikustada?

Lobistidega suhtlemise hea tava kohaldub ministeeriumi juhtkonna liikmetele, sh poliitnõunikele, riigisekretärile ning teiste valitsusasutuste juhtidele ja nende asetäitjatele. Kui kohtumisel osalevad ka teised teistujad, ei avalikustata nende nimesid.

45. Kas lobisti tuleks enne teavitada, et temaga kohtumine avalikustatakse?

Kohtumise avalikustamise üle otsustamisel tuleb ametiisikul selgeks teha, kelle huvisid lobist esindab ning mis on suhtlemise eesmärk. Lobistidega suhtlemise hea tava on avalik dokument ning kõigil on võimalik selle tingimustega tutvuda, seega võib eeldada, et potentsiaalsetel lobistidel on kehtiva korra kohta võimalik teavet saada. Samas seniks, kuni lobijuhis ja avalikustamise kohustus on Eesti avalikus sektoris uus, siis oleks ametiisikul kohtumise alguses mõistlik lobisti avalikustamisest teavitada. Näiteks võib kohtumise alguses kohtumise korraldaja tutvustada lobijuhisest tulenevat nõuet avalikustada kohtumine.

46. Kas lobisti nime avalikustamine ilma tema nõusolekuta on lubatud?

Kui kohtumine toimub füüsilisest isikust lobistiga, kes ei esinda ühtegi juriidilist isikut, siis peab avalikustamisel arvestama isikuandmete töötlemise põhimõtetega. Üldjuhul ei saa füüsilisest isikust lobist keelduda oma nime avalikustamisest, kuna lobist esindab ärihuve ning eraelu puutumatust ei

riivata. Avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 12 kohaselt tuleb asutusesiseseks (AK) tunnistada teave, mis sisaldab isikuandmeid, kui sellisele teabele juurdepääsu võimaldamine kahjustaks oluliselt andmesubjekti eraelu puutumatust. Inimese nimi üldjuhul eraelu puutumatust ei kahjusta. Eraelu puutumatuse säte ei laiene juriidilistele isikutele.

47. Kas avalikustatud lobikohtumise sisu kohta on võimalik küsida täiendavat informatsiooni? Jah, järgides avaliku teabe seaduses (AvTs) ette nähtud korda ja piiranguid. Lobist peab arvestama suurema avalikkuse huviga ning sellega, et tema avalikku poliitikat puudutavad seisukohad on avalikud. Sellise info kättesaadavus aitab luua võimaluse avalikkuse kontrolliks avalike ülesannete täitmise üle. Seega on inimestel õigus küsida täpsustusi lobistiga kohtumise sisu ja nende ettepanekute kohta ning asutusel on ka kohustus vastata, kui puudub alus keeldumiseks. Näiteks, kui küsimus puudutab alles väljatöötamisel eelnõud või muud dokumenti, siis lubab AvTS § 35 (2) kuulutada asutusesiseseks kasutamiseks õigustloovate aktide eelnõud enne nende kooskõlastamiseks saatmist või vastuvõtmiseks esitamist; samuti dokumendi kavandi ja selle juurde kuuluvad dokumendid enne nende vastuvõtmist või allkirjutamist. Seega ametiisik võib anda lisaselgitusi kohtumise kohta, ent ta ei pea väljastama veel eelnõu kujul olevaid dokumente, arvamusi vms.

48. Mida tähendab, et avalikustamata tuleb jätta teave, mille avalikustamine on seadusega keelatud?

Seadusega on keelatud näiteks eraeluliste andmete avalikustamine. See tähendab, et avalikustada ei tohiks kohtumisi, mille avalikuks tulek ohustaks kellegi eraelu puutumatust, näiteks annaks aimu kellegi kannatustest, perekonnaelust vms. Selliste kohtumiste puhul tuleb avalikustamisel jälgida, et inimest puudutav ei oleks ka kaudselt lobisti andmetest või kohtumise teemast tuletatav. Kui selline avalikustamine pole võimalik, tuleb kohtumise andmed jätta avalikustamata.

49. Mida tähendab, et ei avalikustata teavet, mis kahjustaks riigi välissuhtlemist või ohustaks riigi julgeolekut?

Ükski valitsusasutus pole automaatselt oma funktsioonide tõttu kohtumiste avalikustamise kohustusest prii. Analoogselt avaliku teabe seadusega tuleb hinnata avalikustatava teabe sisu ning lähtuda hinnangust, kas sellise teabe avalikuks tulek ohustaks riigi julgeolekut või riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitset (AvTS § 35 lg 1 p 3¹). Näiteks ettevõtte lobitöö teemalise kohtumise kohta teabe avaldamine, mille käigus ettevõtte soovis oma toodete või tehnoloogiate kasutuselevõttu edendada mõnes kaitse- ja julgeolekuvaldkonna valitsusasutuses või 5G võrkudes, ei pruugi olla tingimata riigi julgeolekut ohustav, mistõttu tuleb kohtumise eesmärki ja sisu igakordselt hinnata.

Varia 50. Miks ei ole lobistidega suhtlemise hea tava sihtrühmaks poliitikud?

Ministrid (ja nende nõunikud) on poliitikud täidesaatva võimu harus, mis tähendab, et kuigi hea tava normistik ei käsitle riigikogu ja volikogude liikmeid, pole riigi kõrgeima taseme poliitikud siit täielikult välja jäänud. Võimude lahususe põhimõttest tulenevalt saab valitsus kehtestada reeglid ainult täiesaatva riigivõimu asutustele. Riigikogu liikmetele on Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon välja töötanud [soovitused riigikogu liikmetele huvirühmadega suhtlemiseks](#) [5] - seal on näiteks soovitus protokollida kohtumised huvirühmadega.

51. Kas lobistidega suhtlemise hea tavaga luuakse lobistide register?

Lobistidega suhtlemise hea tavaga ei looda lobistide registrit, vaid pannakse ametiisikutele kohustus avalikustada kohtumised lobistidega. Lobistide register on lobistidega suhtlemise avalikustamise teine pool, kus lobistid registreerivad/määratlevad end avalikult lobistidena ning saavad sellega näiteks juurdepääsu ametiisikutega kohtumiseks (nt parlamendi liikmetega). Käesolev hea tava on mõeldud kõrgetele ametiisikutele.

52. Kas asekanstleri ajutine asendaja, näiteks talituse juhataja, kes täidab asekanstleri ülesandeid, peaks avalikustama oma kohtumise lobistiga?

Ei, lühiajalise ja ajutise asendamise (nt puhkus vms) puhul mitte - lobistidega suhtlemise hea tava kohaldub piiritletud ametiisikute ringile, kes on tutvunud ametisse astudes heast tavast tulenevate nõuetega või on neid vastavalt koolitatud. Näiteks puhkusel ajal ajutine asetäitja ei pruugi olla kursis nende nõuetega. Eelduslikult, ei võta lühiajaline asendaja asendamise perioodil ametiisiku eest vastu

poliitika otsuseid, ilma neid ametiisikuga kooskõlastamata.

Kui asendamine kestab pikemaajaliselt ja püsivalt (nt ametiisik on määratud nn kohusetäitjaks ehk pikemaks perioodiks ajutiselt äraoleva ametniku asendajaks (vt ATS § 23 (2) 1) vms), siis kohaldub hea tava ka asendajale.

53. Kas piirkondlike üksustega valitsusasutuste juhid peavad samuti oma kohtumised avalikustama? Ei - lähtuda tuleb sellest, et lobistide sihtmärgiks on hea tava mõttes poliitikaotsused ning neid tehakse üldjuhul nn keskasutustes. Seega kui valitsusasutusel on piirkondlikud üksused (nt riigiprokuratuur ning ringkonnaprokuratuurid; politsei- ja piirivalveamet ning prefektuurid; vanglateenistus ning vanglad), siis on teavitamiskohustus nn keskasutusel (antud näites riigiprokuratuuri juhtkonnal, vanglateenistuse juhil jne).

Allikas URL: <https://www.korruptsioon.ee/et/huvide-konflikt/lobistidega-suhtlemise-hea-tava>

Lingid:

- [1] https://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumentid/lobistidega_suhtlemise_hea_tava_0.pdf
- [2] <https://public.tableau.com/app/profile/kriminaalpoliitika/viz/Lobistidestatistika/Lobistidestatistika?publish=yes>
- [3] https://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumentid/kokkuvote_lobi_kohtumistest_2021_kve_lplik.pdf
- [4] <https://www.just.ee/et/lobistidega-suhtlemise-hea-tava-ametiisikutele>
- [5] <https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2015/03/Korruptsioonivastase-erikomisjoni-soovitused-Riigikogu-liikmetele-suhtlemisel-huvir%C3%BChmade-esindajatega.pdf>
- [6] <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigihangete-poliitika>